

EL CAMI

Xàtiva, amb els seus actes valencianistes, s'ha incorporat de ple al nostre moviment.

Punts de referència

CLARETAT

Per a què tot el món jutge amb coneixement de causa, la manera — sincera, clara i sense equívocs — de plantejar els valencianistes el problema de la llibertat del nostre País Valencià, aci i fora de les nostres fronteres, reproduïm íntegrament un article demanat al nostre amic Reig per la Direcció d'El Matí, de Barcelona, i que fou publicat en un extraordinari que inseria les opinions d'altres capdavanters de moviments nacionalistes ibèrics. L'article diu:

"El País Valencià, amb insospitat impuls, inicià la marxa cap al recobrament de la consciència de la seua personalitat. Hui els patriotes conscients no dubten del redreçament nacional de València, i aquells que encara no ho són, senten una inquietud per a ells inexplicable. Però el dia del triomf definitiu de les terres que s'estenen des del Cènia fins més enllà d'Oriola, és imminent.

Convé tindre molt present, si hom vol comprendre la posició justa dels valencians, que el nostre País, en l'ordre polític, en l'ordre del propi govern, no admetrà cap intrusió, cap coacció exterior. El País Valencià, en recobrar-se, vol ésser governat pels propis valencians. Esta sincera i lleal afirmació de la nostra personalitat jo sé que és més compresa i encoratjada per Catalunya que per ningú. En l'ordre polític, el País Valencià no renunciarà a cap llibertat, a cap dignitat, a cap prerrogativa nacional que plasmà un di el gran Jaume I en els nostres Furs Valencians.

Però, amics, per este mateix daler de personalitat pròpia, nosatres, valencians, en l'ordre de la cultura, en la vida de l'esperit, ens trobem ben a prop dels pobles —Catalunya, Mallorca, Rosselló— que han representat un mateix estil, un mateix pensament en el món. Els valencians no sentim el localisme; tenim una profunda inquietud universal, i per això, després d'afirmar la nostra personalitat inequívoca, aspirem a comunitats espirituals, lliures i conscients, cada dia d'un volum major; per això somniem en la glòria de la vella Confederació mediterrània i en la boirosa Occitània i en els EE. UU. d'Europa.

Proclamant el fet del nostre País, combatent la castellanització absurda d'allò autènticament valencià, tenint plena consciència de la projecció natural de la nostra cultura, defensant un ample sentit de convivència liberal, bandejant odís i misèries que serien la negació del nostre pensament racial, proclamem l'íntim contacte que hi ha entre les aspiracions autèntiques del Catalanisme i del Valencianisme."

De cara a Catalunya i davant dels nacionalistes de Galícia i Euzkadi, el valencianisme, per la ploma del nostre company, afirma lo mateix que diem nosatres en el darrer número: en l'ordre polític, en l'ordre del propi govern, no admetrà cap intrusió estranya. El País Valencià, al recobrar-se, vol ser governat per els propis

valencians, i no renunciarà a cap llibertat, a cap dignitat, a cap de les prerrogatives nacionals que un dia plasmarà el gran Jaume I en els nostres Furs Valencians.

UN COMENTARI MANCAT DE BONA FE

Puix a eixe article, el comentarista d'El Pueblo posa les gloses que integres —i no mutilades com ell faria— publiquem, per a què els nostres lectors, qual independència de criteri és lo que més agraim, formen opinió pròpia i no deformada:

"Nos place que el Sr. Reig "somnie en la vella Confederació mediterrània" y que "proclame l'íntim contacte que hi ha entre les aspiracions autèntiques del catalanisme i del valencianisme". Està muy en su papel y demuestra plenamente sus grandes amores por Cambó y compañía y también su dependencia y enrolamiento en las huestes catalanistas.

Ahora, que los valencianos no nos enrolaremos jamás en ese equipo, aunque sea equipo rico y con numerario disponible.

Valencianos, francamente valencianos y por serlo francamente anticatalanistas y enemigos de todos aquellos que persiguen convertir nuestra región en una prolongación del imperialismo catalán. ¿Está esto claro?"

Transcrits queden els dos textos íntegres, com pertoca a hòmens d'ideologia liberal que menyspreuen l'ús de la censura periodística entre polemistes; i ara preguntem als esperits imparcials: ¿Trobeu ni tan sols pretexte per a dir que els nostres amics "persiguen convertir nuestra región en una prolongación del imperialismo catalán"?

FINALITAT POLEMICA

Estem convençuts que és inútil tot lo que fem per a convèncer a hòmens de la mentalitat dels comentaristes de El Pueblo, i no per la raó que un dia donara el filòsof francès, sinó perquè desconeixen totes les normes del fair play. Amb ells seria inútil una polèmica de tipus europeu. No sabran resistir la pruja de recurrir a l'injúria, a l'inexactitud, a la manca de respecte als seus propis lectors. Però volem aprofitar l'ocasió per a exposar uns arguments —quasi bé axiomàtics— dedicats als que volen conèixer la veritat valencianista.

Les afirmacions doctrinals respecte al govern del nostre País recobrat, quedaren impreses, en lletra cursiva, al número anterior. Són les que pregavem a El Pueblo que reproduïra per a orientació exacta dels nostres compatriotes. El prec, però, ha quedat desatès.

"TO BE OR NOT TO BE"

En segon lloc convindria que tots els que viuen mimèticament al voltant del valencianisme digueren amb

claretat quina trajectòria volen servir honestament, si la represenada per l'esperit assimilista castellà o la creada per els pobles del litoral peninsular. Cal que sapiam si estan al costat dels pobles que lluiten per la llibertat —Galícia, Euzkadi, Catalunya, Mallorca, València— o si per el contrari fan seua la mentalitat assimilista dels Royo Villanova, Emiliano Iglésias i Sánchez Roman. Si volen per a les nacionalitats ibèriques el govern propi i el dret a impulsar la seua cultura, o si adopten el criteri d'aquell Imparcial i este A B C, o d'aquell Primo de Rivera i este Unamuno. Si estan disposats a parlar i escriure en valencià, o a continuar gent castellanisme, traïcionant al poble que ha conservat el nostre idioma com a instrument insubstituïble per a crear una cultura autòctona. Esta és la pedra de toc: *to be or not to be*; o revalencianisar-nos, ser nosatres, o seguir castellanisats fins als ossos, a benefici d'atre esperit i d'atre pensament; o ser originals, o perpetuar el provincianisme; o trencar les amarres amb els partits polítics de Madrid, o mantindre la indignitat en que per obra dels capdavanters viu el nostre poble; o treballar per la nostra hegemonia —per l'hegemonia dels pobles del litoral—, o restar vençuts per l'hegemonia assimilista del centre.

INQUIETUDS UNIVERSALS

Però passem a atra afirmació. El Valencianisme no és una doctrina localista. *Proclamada la nostra personalitat valenciana*, inequívoca, propugnem comunitats espirituals, lliures i conscients, cada dia d'un volum major.

Per això, comentarista d'El Pueblo, somniem "en un Imperi —en la bona accepció de la paraula— ibèric, en la boirosa Occitània i en els EE. UU. d'Europa". ¿No li interessa al nostre contraopinant ni Europa, ni Occitània, ni Ibèria? Allà ell amb el seu particularisme reaccionari. ¿Vol reviuir els "reinos de taifa", hostils uns als altres, sense sentit de solidaritat de les cultures? Allà ell amb el seu gest incivil i antiespiritual. ¿Vol dir-se anticatalanista? Aleshores que medite si va a rebre la mateixa repulsa dialèctica i intel·ligent que llança el diputat senyor Just al inconsistent senyor Clavel en un miting estatutista.

DEURE PATRIOTIC I SENZILLAMENT HUMA

Nosatres amb tota consciència estarem al costat dels pobles europeus d'àrea geogràfica poc estensa, però que volen la seua llibertat i la dels atres —Finlàndia, Suïssa, Dinamarca, Escandinàvia—; estarem al costat dels patriotes peninsulars que volen la seua llibertat i la dels atres —hòmens clarividents de Catalunya o de Bascònia, de Galícia o de Mallorca— i estarem naturalment enfront dels assimilistes de tota Europa i dels unitaristes de la meseta, i no sabrem oblidar —; oh comentarista castellanisat que no escrius en la teua pròpia llengua i aspiras a combatre als valencianistes— que la llibertat entrà una vegada en les terres valencianes per el nord i es pergué per ponent, per la banda d'Almansa, per

Pessics, encara

El nostre poble sembla que dorm; pessiguem-lo, a vore si es desperta.

UN AVIS

A la Casa de la Vila cada dia sembla que van fent-se més valencianistes. A més dels "bandos" bilingües ara ve de crear una oficina de traducció de llengua valenciana. Açò ens ompli de goig, i verament felicitem al senyor Duran i Tortajada baix la influència del qual es sembla tota esta fructífera labor.

Però, malgrat esta bona intenció, són un poc despreocupats en algunes coses, especialment en el fet que ara vullc denunciar i que a mi m'ompli de indignació.

El fet en sí és simptomàtic de l'odi que certs elements, malgrat menjar de València, senten per totes les coses valencianes, vers els nostre idioma.

El fet és este: Els "bandos" que l'Ajuntament acordà redactar a dues columnes i bilingües, donat a que després foren col·locats uns taulons dobles per les cantonades, darrerament són impremtats per separat.

Doncs bé, hem observat (en cinc o sis ocasions diferents) que els esmentats "bandos" no són col·locats tots com cal. Hem vist que solament es col·loquen els dos (castellà i valencià) en la façana de l'Ajuntament i al voltant (Barques, Sant Vicent), però així que rebassen estos carrers, ja no en trobareu més que en castellà; el valencià ha estat *escamotejat*...

¿Es açò casual o, com jo me pense, és alguna ànima en pena (castellana o castellanista) que no pot sofrir la lletra escrita en valencià?

Al senyor Duran li encomane faça per averiguar què es fan els "bandos" escrits en valencià.

La seua dignitat patriòtica deu fer

on ens invadixen encara els polítics i els diaris assimilistes de Madrid.

FINAL

La ignorància del que ha fet l'article d'El Pueblo li priva de saber que "Cambó y compañía", com ell diu amb la seua malícia rústica, no han participat als actes dels nacionalistes ibèrics. Han intervingut els polítics catalans que hui governen, com Macià, Aiguader i Gassols. Que l'equipo és "rico y con numerario disponible" és atra al·lusió digna del seu autor. Els valencianistes saben de tots els sacrificis, inclús els econòmics, i mai han tingut la veleitad de col·laborar en aquelles pràctiques administratives que feren cèlebres polítics que més d'una vegada s'embarcaren en una aventura "espanyolista".

Però ningú dubtarà que entre les aspiracions del valencianisme, i el catalanisme, i el galleguisme, i el basquisme hi ha un íntim contacte confessable de les forces que aspiren autènticament a construir una nova estructuració peninsular i a proclamar la llibertat de tots els pobles que hui integren l'Estat espanyol.

per evitar esta contínua ofensa al nostre idioma...

Però, i si per acàs, advertim al senyor que va col·locant-los, que els valencianistes, encara que bones persones, ja estem disposats a que se'ns respecte, si no a la força de la raó, a la raó de la força.

UN CONSELL

Primer que res hem de felicitar a l'Ateneu Valencià XX per el seu recobrament... ¡Salut!

Tanmateix, com què hem oït que entre la gran labor valencianista que pensa fer inclou el fer un Curs de Llengua Valenciana, volguera i encara que no sóc molt vell, fer-vos una advertència i donar-vos un petit consell...

L'advertència és esta: Hau de saber que no fa molt, totes les entitats valencianistes i escriptors i poetes aprovaren i signaren unes normes ortogràfiques, les quals, encara que amb caràcter transitori, úniques per a tot aquell que sense sentir personalismes, desitgen engrandir i arrelar el nostre idioma a tots els sectors de la vida, ja social, ja de cultura. Estes són, puix, les normes que vostra entitat cal que ensenye.

Mes és el cas que per rumors sabem que a qui eixa Societat vol encomanar-li eixa missió ha fet declaracions de que ell no admetrà les esmentades normes; que ensenyarà i escriurà amb unes que segurament pensa inventar-se ell sol...

I ara ve el consell: Jo vos dic que per a fer una labor nulla o negativa, val més no fer-la; per tant, si a qui nomenen professor no acata les Normes Ortogràfiques aprovades per tots els bons valencianistes, cal que no es facen les classes i així no farà falta que atres tracten d'impedir-ho.

BILINGÜISME

Hem llegit: "Adquirido para Nostro Teatro." Conquè *adquirido* i *Nostro*, ¿eh?

¡Sempre igual! València, el país de les paradoxes, haurem de dir. Perquè no cal dir que segurament ho han posat així per a que ho entenguen els que no saben valencià...

Doncs bé, ¿quina falta li farà a qui no sap valencià, enterar-se d'un teatre les funcions del qual s'han de fer en valencià també?

Potser siga que València va ja acostant-se a Madrid...

A lo millor és pensant ja en el Directe Madrid-València que patrocina el senyor Rubio!

¡Passen coses tan rares en esta terra!

¿QUE TINDRA QUE VORE LA UNA COSA AMB L'ATRA?

(Diàleg del natural)

—¡Qué chico más hermoso! ¿Cómo te llamas?

—Me diuen Pepet, per a servir-lo.

—¡Uy!, qué lástima que siendo tan guapo hable en ese dialecto.

—Puix, mire, els seus fills parlen castellà i són ben lletjos.

J. MIG

València, agost xxiii.

"EXCAVACIONS DE VALENCIA"

El llibre del senyor Nicolau Primitiu, *Excavacions de València*, comentat en estes columnes, ha mereixut una nota a *La Publicitat*, de l'eminent crític Joan Sacs. Per la seua gran autoritat reproduïm uns fragments de dita nota:

"El senyor Nicolau Primitiu, de València, acaba de publicar una *separata* dels *Annals del Centre de Cultura Valenciana*, titulada *Excavacions de València*. Esta publicació, que forma un respectable volum en quart, molt ben impresa i il·lustrada amb nombrosos fotografats directes i "plomes", ens descriu les troballes ocasionals de les brigades municipals de València en el subsol de la gran capital levantina; troballes arqueològiques de tota època, des del període iber fins al gòtic. Les tals troballes, moltes d'elles precàries i de difícil identificació, són estudiades per l'autor de la descripció amb una tenacitat extraordinària i amb una preparació admirable. De vegades les deduccions del senyor Nicolau Primitiu semblen arriscades i hipotètiques; però esta impressió de precipitació pot ésser sense fonament als ulls d'un valencià que no solament viu a la ciutat on les excavacions s'han realitzat, sinó que fins ha presenciat la majoria d'elles o que en coneix el resultat tangible; a tan llarga distància com hi ha de Barcelona a València, certs punts que ens semblen foscos en el discurs del senyor Primitiu deuen ésser clars sobre el terreny. De totes maneres la feina d'este arqueòleg ens sembla altament meritòria i digna de la més agraiada atenció."

Al popular setmanari d'Alacant *El Tio Cuc*, A. B. A. dona també compte en una breu nota de l'aparició d'este llibre.

EL VALENCIANISME

A ALACANT

El Tio Cuc s'ha proposat i ho conseqüeix desvetllar el sentiment valencianista a Alacant.

En el darrer número, a més de reproduir el nostre comentari al seu prec, reproduïx els oferiments de l'A. V. R. i de Lo Rat-Penat i publica la llista dels adherits a la crida dirigida per a la formació d'una Agrupació Regionalista Alacantina.

La nostra felicitació a *El Tio Cuc*, i compte també amb la nostra entusiasta adhesió.

UN NOU PARTIT POLITIC

VALENCIA

Josep Maria Bayarri, en un article publicat a *Las Provincias*, dona compte de la constitució d'este nou partit que es titula Acció Nacionalista Valenciana. Del lloc que ve a ocupar en la política valenciana en tindran idea els nostres llegidors per els fragments que a títol informatiu reproduïm del dit article.

"Apresurem-se a declarar que el partit nou, amb reglaments legalitzats en "Gobierno civil", és Acció Nacionalista Valenciana, i inclourà els nacionalistes de dreta, que són molts i d'assenyat prestigi patriòtic valencià i cultural.

La novella entitat política és, com consignat roman, la de les dretes valencianes nacionalistes, i s'esdevenia necessària, per quan ni tals partits dretistes ni hi són nacionalistes, ni tals agrupacions esquerranes valencianistes, és clar, no senten ni admeten el sentit moral de catolicisme per a que es reflecte en totes les activitats; una de les més socials, la política.

Els nacionalistes íntegres, totalitaris, com ve dient-se, de dreta, havem fundat el nou partit a sobre el panorama polític de ciutat, perquè, com havem declarat, ni en els partits de dreta es satisfien nostres ideals pa-

triòtics envers la nostra Pàtria València, ni en els que s'apellen regionalistes o valencianistes encontre la franca admissió ci-vilisadora, i per atra banda ben tradicionalment valenciana, del catolicisme que ens permetera i dona una garantia pública per a nostres més cares creacions tan arralades en tants aspectes de la vida pública.

A més a més que nacionalistes, pensem no hi han encara entitats confessades, on, poguérem, així, enquadrar-se."

"EL PAIS VALENCIA"

El llibre del nostre company Llopis, *El País Valencià*, ha desvetllat l'interés que era d'esperar i ha donat lloc a moltes crítiques elogioses.

Mateu, a *Las Provincias*, el recensiona així:

"Hay que reconocer que en la actualidad una nueva generación recién salida de nuestras Universidades, bien pertrechada, ha recogido la bandera valencianista, hasta ahora en manos de poetas e historiadores. A este núcleo pertenece el autor de este *Quadern d'Orientació Valencianista*, publicado por la editorial "L'Estel".

El señor Mateu Llopis ha hecho un estudio muy concienzudo del nacionalismo valenciano, arrancándolo de los primeros pobladores que llegaron a nuestra Península, aun cuando entonces apenas se dibuja, y dicho estudio le permite sacar la conclusión de que si bien es verdad que Don Jaime I fué el fundador del Reino Valenciano, título que nadie puede negarle, no lo es el de su nacionalidad, porque ésta desde siglos atrás se venia formando, y el Monarca aragonés lo que hizo es darle la unidad política que le faltaba.

Aunque de una manera somera, el señor Mateu va estudiando la historia política de València, desde sus primeros pobladores, en que aparecen en el suelo hispano dos razas distintas, y hace notar cómo en las invasiones sucesivas, visigoda, bizantina y árabe, se manifestan ya muy marcados los signos nacionalistas del País Valenciano, preparándole así la obra que había de realizar en el siglo XIII el Rey Don Jaime I, después de dos siglos de ensayos constitutivos, tanto de moros como de cristianos.

Tras la conquista del Monarca aragonés queda fundado el nuevo reino, y durante seis centurias perdura el nacionalismo del País Valenciano, a pesar de que contra él se descargasen continuos golpes, que comienzan en el siglo XVII y culminan en el XIX, cuando se realiza la división administrativa de España por provincias, y de una manera arbitraria se forman las nuevas entidades provinciales, prescindiéndose de un modo absoluto de todas aquellas características que unen a los pueblos.

El autor de este estudio, como hemos dicho anteriormente, ha hecho un trabajo meritisimo, abordando un aspecto del valencianismo poco tratado. Nuestro movimiento renacentista hasta hace poco no había salido de la esfera literaria y de la historia. Poetas e historiadores venian trabajando desde el último tercio del pasado siglo para restaurar la personalidad valenciana, pero ello lo hacían por puro dilettantismo, sin miras de ulterior trascendencia. Teníase un concepto del nacionalismo muy distinto del que ahora se va formando. Hoy las nuevas estructuraciones estatales no repugnan estar integradas por distintas nacionalidades. El caso lo estamos viendo en estos días. Lejos de ser ellas un obstáculo para el engrandecimiento del Estado, lo que se consigue es que al vigorizarse las naciones, se fortalezca el Estado.

La obra publicada por la editorial "L'Estel" merece ser conocida y meditada por los buenos valencianos que sienten en su espíritu aires de renovación y ansian sacudir el yugo que durante tantos años ha venido sufriendo nuestro antiguo reino del Poder central.

El estudio del señor Mateu está escrito, como es lógico, en valenciano."

A *La Veu de Catalunya*, E. M. O., en la seua carta setmanal de València, remarca l'aparició d'este volum:

"Acaba de publicar-se el tercer quadern d'orientació valencianista de la col·lecció "L'Estel", el títol del qual és *El País Valencià*, per F. Mateu Llopis.

Este llibre constitueix un estudi assenyat de la regió valenciana en els seus caires geogràfic i històric, i per això, una de les fonts doctrinals del valencianisme més remarcables de la present època, des del moment que consta d'un text documental seriós i abundant, com també d'alguns mapes referents a les comarques valencianes, la delimitació de les quals fa l'autor adduint raonaments de pes. *El País Valencià* està cridat, doncs, a reponer, segurament, la saba valencianista, i el seu inspirat autor, el senyor Mateu Llopis, a ésser considerat en l'esdevenidor un dels més autorisats definidors i encarriladors del nacionalisme valencià."

A La Publicitat diu Ger:

"L'Estel", de València, ve editant els *Quaderns d'Orientació Valencianista*, que, com el seu nom indica, són destinats a divulgar entre la gent del país aquells temes d'orientació patriòtica que hom conceptua necessaris a la tàctica del valencianisme. Sense perdre el caràcter científic quan la matèria és d'esta índole, els quaderns van destinats al gros públic.

Ara ha aparegut la interessant monografia *El País Valencià*, de F. Mateu i Llopis, l'objecte del qual és presentar als ulls dels lectors la utilitat de les terres valencianes a través del temps. Erudit documentadíssim, l'autor es referix al territori comprès entre l'Ebre i el Segura i el situa històricament per demostrar la unitat i continuïtat "d'allò que amb el nom de *València, Regne de València, regió valenciana* o també *País Valencià*, forma un conjunt amb trets característics i respon a un nom que s'escampà per estes comarques fins a ésser propi de totes".

El senyor Mateu enpra en el seu treball materials nombrosos i diversos i els resol en una doctrina racional i lògica que li permet dir, en acabar, que "la terra valenciana és una i vària, integrada per comarques pròpiament definides". Això que sembla clar com l'aigua és, en l'ànim i en el cervell de molta gent, una cosa obscura i incompreensible; per això convenia que una persona de l'autoritat del valencianista F. Mateu i Llopis ho diguera de la manera planera i asequible que ell ho ha fet."

El senyor Manuel Rosalen, a *República*, de Castelló, li dedica el següent article:

"La publicació d'este nou quadern de la col·lecció "L'Estel" ha constituït un nou èxit per a esta simpàtica col·lecció.

Se multipliquen cada vegada més els llibres sobre qüestions valencianistes, com a exponent clar del moviment renaixentista que en el nostre País Valencià està desenrotllant-se.

Ja prenen tots en serio el fet del valencianisme i la feina feta abans solament per quatre entusiastes, va devenint valuosa i intensiva.

El llibre que ens ocupa a hores d'ara, titulat *El País Valencià*, és un bonic resum de la història i de la geografia de la nostra regió.

Inspirat en el sentit de la unitat valenciana com a poble que té personalitat geogràfica, econòmica i històrica, i que té un elevat concepte de la seua significació dins del concert de les nacionalitats peninsulars.

Tot açò es palesa en més potència que en cap altre fet, en l'entrevista del cavaller Vinatea amb el rei d'Aragó Alfons II.

Marque en la Història, de vegades, una sola anècdota, tota la significació històrica i la d'una època, i en este cas el cavaller Vinatea parla per tot el poble valencià, i el poble valencià parla a través de Vinatea, no front al rei, sinó a través del temps, front a quants han intentat desdibuixar la característica racial dels valencians.

En el concepte geogràfic combat l'autor la divisió en "provincies" i senyala com a la més convenient la divisió en comarques naturals i històriques.

Aixina, a la nostra província, saltant per damunt dels districtes judicials, haurien les següents comarques: Morella, Mestrat, Conca Alta del Millars, La Plana i comarca sogorbina.

Atre punt sobre el que insistix l'autor és el canvi de noms valencians antics dels pobles, pels no castellanisats. Aixina Benloch, que en valencià és Bell-lloc (bello lugar), Coves d'Aben-Roman, hui Coves de Vinromà, etc.

En fi, un bonic estudi històric i geogrà-

12. El Decret del senyor Viñuales, sobre valorisació del traspàs de serveis a la Generalitat de Catalunya, no ha estat acceptat a Catalunya.

15. Arriben a Madrid els senyors Companys i Pi i Sunyer per a conferenciar amb el Presiden del Consell sobre el Decret valorant el traspàs de serveis.

17. El Govern obté el "quorum" per a varies lleis amb 233 vots, retirant-se del Saló de Sessions les minories d'oposició.

10. De Valera presenta al Parla-

ment tres projectes de llei que impliquen la ruptura d'Irlanda amb la Corona.

El Parlament ha ajornat els seus treballs fins el 27 de setembre.

12. L'Exèrcit cubà es suma també al moviment d'opinió contra la Dictadura del general Machado i envia a este un ultimàtum demanant-li que resigne els seus poders.

El general Machado fuig de l'Havana en avió, i és proclamat president provisional el doctor Céspedes.

14. El president Roosevelt envia barcos de guerra a Cuba fins que es normalise la situació de la República.

Actuació valencianista

L'ORFEU "LA INDUSTRIAL DE SABADELL" VISITA EL CENTRE D'ACTUACIÓ

El dijous per la vesprada esta simpàtica institució coral, formada per elements treballadors de Sabadell, visita el C. d'A. V., on interpretà magníficament algunes obres del seu repertori davant de gran número de socis.

Els orfeonistes foren rebuts i saludats per els elements directius del Centre. Una representació de l'Ajuntament de Sabadell agrai les paraules del president del Centre.

Lo Rat-Penat

JOCS FLORALS DE RIBARROJA

Es fa present que aquells senyors socis que vullguen assistir als Jocs Florals de Ribarroja que es celebraran el dumenge dia 20 a les deu de la nit,

passen a inscriure's a la Secretaria d'esta Societat, a la fi de poder contractar l'autobús d'anada i tornada en la mateixa nit.

LLIBRE D'OR

Estan preparant la publicació de *Llibre d'Or dels Jocs Florals d'enguany*, reanudant l'antiga costum, i com la tirada serà curta, s'avisava als socis i a tots aquells que desitgen que se'ls reserve algun exemplar, que ho facen present a la Secretaria general de Lo Rat-Penat.

Per manca de temps ens és impossible en este número donar compte als nostres lectors dels actes celebrats ahir en la Diada Valencianista de Xàtiva. Els ressenyarem amb la deguda extensió en el número proper.

La reconstitució del Dret Valencià

La Junta de Govern del Col·legi d'Advocats, entenent que no deu permanèixer absent del moviment valencianista que s'observa en tot el País Valencià, ha acordat en la darrera sessió adreçar un expressiu prec a tots els col·legiats, així com als senyors Registradors de la Propietat, notaris, alcaldes, secretaris d'ajuntament, capellans de tots els pobles d'Alacant, Castelló i València, per a que, en el terme de sis mesos, li trameten la informació més completa possible a prop de les institucions jurídiques o consuetudinàries netament valencianes que es

conserven en vigor en les seues respectives demarcacions i molt especialment a les que es referixen a les següents matèries:

- a) Dret familiar
- b) Règim de recs o qualsevol altre aprofitament d'aigües.
- c) Servituds en general.
- d) Dret successori.
- e) Règim de bens amb oració del matrimoni.
- f) Arrendaments i aparceries.

Amb açò es proposa la Junta de Govern realisar la més eficaç labor per a la reconstrucció del Dret Valencià i espera del patriotisme dels requerits la col·laboració entusiasta que se'ls demana.

EL CAMI en nom de tots els valencianistes adreça la seua felicitació al Col·legi d'Advocats per la labor mampresa, de la que es poden deduir resultats profitosos per a la reconstitució del nostre Dret gairebé perdut.

Recordem que els articles signats expresen l'opinió dels seus autors

fic del nostre país, que deu de conèixer tot home mitjanament cult, car no hi ha res que desdiga més d'un poble que els seus fills ignoren no sols la seua història, sinó també la seua geografia.

El llibret, molt ben editat, com sap fer-ho l'editorial "L'Estel", de València; i per el preu de 3'50 no és car."

LA INTERNACIONAL
Preservatiu de les millors marques i preus. Seguritat completa.
GOMES HIGIENIQUES
"FLECHA"

C. d'Embany, 6 (junt a C. Maldonado)

Banc de València

Alfred Calderón, núm. 11 - VALENCIA CAPITAL: 50.000.000 de ptes. Integrat per elements valencians

CAIXA D'ESTALVIS En llibretes al 3 i 1/2 per cent d'interés anyal amb SERVICI DE GUARDIOLES

BANCA CANVI BOLSA

Dos fullets de l'idioma

Durant la seua darrera estada a Barcelona, amb motiu dels actes a l'entorn de la constitució de Gaeuzca, vaig fer coneixença, entre molts altres companys de passió nacional, amb el jove secretari de la Societat de Cirurgia de Catalunya, el Dr. Gabarró; qui sap fer conèixer en ell mateix, entusiàsticament, una doble vocació professional i patriòtica.

Hui vullguera referir-me des d'esta secció a un petit treball de defensa de la nostra llengua comuna, *Les publicacions científiques i la llengua catalana*, nodrit de conceptes plens de seny i oportunitats en estes hores que la nostra personalitat cultural és objecte de tota mena d'atacs, de la gent de fora, i de la policia indígena sorgida d'entre els relapsos de casa nostra.

Allò que el Dr. Gabarró diu del català estricte, ve com anell al dit per a qualsevol de les altres branques del tronc idiomàtic comú, el nostre parlar valencià, per exemple. Cal que fem per crear un organisme idiomàtic d'alta convergència, i no esmicolar-lo en una gamma infinita de petites i pintoresques variants locals. Ara mateix venim de llegir una convocatòria de Jocs Florals a Eivissa on s'hi parla de l'idioma *eivissenc*. ¿Es això seriós? I se'n aciu encara aquella anècdota que fa uns dies ens reportava l'amic Casacuberta —l'esperit tenaç i patriota, creador de l'Editorial Barcino—. En un viatge seu a l'Alguer, la petita vila de Sardenya, on una dotzena de milers d'ànimes parlen la nostra llengua, s'hi trobà amb un localista ingenu i simplicista que li diu: "¡Oh!, no ens digueu res! Ja sabem que a Catalunya, a València i a Mallorca tothom parla l'alguerenc!" Fet i fet, estos localismes insulars d'una vanitat pueril, ens fan somriure. Però acàs estan més justificats atres d'un major abast territorial? Bé quen o tingam un nom —liquidat per anticientífic el de *llemosí*— que ens acoble sense ferir suspiciacions, però mentres hom el troba, no podem defugir una realitat que està per damunt de la nostra voluntat: que

som tots una nació i que hi ha una sola llengua, vehicle d'una cultura única, que ens aplega i ens definix.

Així, doncs, escoltem els raonaments del Dr. Gabarró, pensem que res no ens autorisa a renegar de la nostra llengua, que no serem més universals per escriure en una altra que és parlada per cent milions, però que produïm tiratges de les seues obres per quatre mil exemplars i que fa que l'Amèrica que volen dir *hispànica* edite revistes tècniques en francès, les que declaren que han estat creades per agrupar els treballs científics de l'Amèrica llatina i per difondre-los pel món.

Sigam fidels al nostre idioma, aportem a ell coses de valor intrínseca, que aleshores no troba en barreres a la difusió del nostre pensament. I ens esdevindrà com a Riera, autor d'un llibre sobre *Falanges de cotó*, que ha estat exhaurit pels lectors de fora, àdhuc dels Estats Units i Canadà.

★

Lo Misteri d'Elig, eixa mostra única que perdura, del teatre litúrgic medieval, on el gènere dramàtic dona les seues primícies en la nostra llengua, ens arriba a les mans en l'edició popular del Patronat de la Festa d'Elx de 1933.

S'inclou en este fullet, amb algunes fotografies que l'il·lustren l'autor, la versió valenciana de 1622, feta per Gaspar Soler, per encàrrec d'Honorat Martí de Monssi, Familiar de la Inquisició de Múrcia, seguida de la traducció espanyola de Claudià Felip de Perpinya, en 1700.

La fixació del text per Gaspar Soler, obra tardana, com del segle XVII, és plena d'impureses idiomàtiques i de interpolacions literàries, però res d'això és prou per treure interès a este testimoni endarrerit d'un dels monuments més nobles i antics de la nostra literatura nacional.

E. G. NADAL

València, agost 1933.

L'únic y eficaç valencianisme

Està ben comprovat que existix latent en la massa del nostre poble un sentiment valencianista primari, fet de vaguetat i inconsistència, susceptible de concrecions eficients, mitjançant l'estudi i sempre a base de sinceritat i amor actiu per les coses de la nostra pàtria.

Tots recordem les explosions d'entusiasme provocades pels motius més diversos, l'enfervoriment produït en les gentes per el sagaç apellament a nostres símbols representatius, com són la Senyera, l'Horta, les festes més característiques nostres, com les Falles, i mil coses més, ben arrelades en l'ànima d'este ingenu poble valencià que sempre respon, sense reserves, quan hi ha qui sap arribar al seu esperit, encara que, molt sovint, siga amb mires interessades i egoistes.

¿Qui no recorda la fervorosa adhesió popular a aquella Festa de la Senyera, celebrada fa alguns anys el dia de Sant Jaume i promoguda per el aleshores alcalde de la ciutat, Josep Mestre? Qualsevol estrany que haguera pogut presenciar aquell entusiasme delirant, s'haguera cregut assistint a un bell moment de renaixença abato lladora, d'un poble conscient que sabia ben bé tota la significació sagrada d'aquella insígnia que honrava, i capia la transcendència del moment patriòtic.

Els vers valencianistes, però, sabíem lo que es podia esperar d'aquella flammerada fugaç i de la sinceritat del propòsit del promotor d'aquella gesta. Política, vella i baixa política, només.

Semblava propera una corrent política favorable a la ideologia regionalista, i el polític, que es vea naufragar, procurava, hàbilment, situar-se. Això era tot.

Però era esperançador, malgrat tot, aquell abocar-se el poble als objectius que propugnien fa tants anys els autèntics valencianistes. Fon una mostra més, i ben palesa, de les enormes possibilitats polítiques i patriòtiques que dormen en el fons de l'ànima de les multituds valencianes.

Cal, per tant, aprofitar eixes forces estàtiques, de tan prometedores com sobtades manifestacions, que, ben dirigides, poden conduir al País Valencià a la consecució de les més altes finalitats humanes.

Però cal també desterrar totalment eixe patriotisme verbal capaç, en teoria, dels majors heroïsmes, i substituir-lo per l'atre sincer, veraç, disposat al menut sacrifici de cada dia que va poc a poc elaborant el pervindre ubèrrim de la Pàtria.

Em fan l'efecte, eixos soi-dissant valencianistes que alardejen d'un tal fervor per València capaç dels més grans heroïsmes, d'aquells amadors que molt sovint fan a l'amada les majors protestes d'afecció i per la que diuen estarien disposats "a donar la vida"; però que, malgrat les seues promeses, no s'imposen el menor sacrifici pràctic en les mil ocasions que oferix la vida cotidiana. I, és clar, com casos en que oferir la vida per un altre se'n oferixen

Curs d'ortografia

LLIÇÓ XXV

Ús de la preposició en

Dins la lliçó anterior es donen regles per a l'ús de la preposició *a*, que sovint es confon amb la preposició *en*.

La preposició *en* s'usarà:

1. En les determinacions de lloc per assenyalar on és o s'esdevé una cosa, però solament davant un adjectiu numeral (*estava en primer terme*), un adjectiu demostratiu (*vixe en esta casa*) o un adjectiu indefinit (*l'esperaré en un café*).

2. Davant d'un infinitiu quan este representa una determinació circumstantial de temps, amb valor de gerundi. (Note's que el tal en és traduït en espanyol per *al*.) Ex.: *Tots es posaren drets en entrar ell a la sala; tornarem al poble en fer-se fosc*.

Exercicis:

Copiar les frases següents (sis de les quals porten a o al en lloc de en), corregint-ne les errades:

1. *Havia tanta gent que, en vore-la, em vaig espantar.*
2. *A l'entrar ell, tots van alçar-se.*
3. *Marxarem al fer-se de dia.*
4. *Vivia en aquella casa cantonera.*
5. *En algun temps això no passava.*
6. *Deuen estar amagats a alguna habitació.*
7. *He estat de mestre en quatre pobles.*
8. *Li ho féu saber a l'anar-li a portar la correspondència.*
9. *Passa't per casa a vindre't bé.*
10. *Estàvem en això quan ell es presentà.*
11. *En sentir-se tocar es girà.*
12. *Ho avisà al donar-se compte.*

CARLES SALVADOR

pocs en l'existència, es passen la vida recluits en el seu benestar egoista.

D'igual manera, nosatres desconfiem en absolut d'aquells que dient-se disposats als majors sacrificis per València, en les seues actuacions socials obren com a perfectes enemics de la nostra Terra i de tot quant significa pur i abnegat valencianisme.

Per això, quan ens topetem amb algú d'estos "patriotes" de la terra, ens se s'ocurri dir-los: ¡Bé, bé! Conservem la sang i el cor i tot això que dieu estar disposats a donar per la nostra pàtria; però, ¿ja són adherits a alguna de les agrupacions valencianistes que hi ha escampades per el País Valencià? ¿Ja són subscriptor de algun periòdic escrit en la nostra llengua?

DANIEL TOSSAL

Josep Antoni Noguera, S. A.

FÀBRICA D'OLIS VEGETALS

ESPECIALITAT EN EL DE COCO, SÉSAM, RICÍ I LLINOS

FÀBRICA: Camí de Madrid
Teléfono 14.530

Fàbrica d'Àcids i Superfosfats
GUANOS "LA NOGUERA"

Especialitat per a cada cultiu
PRIMERES MATERIES PER A ABONOS
FÀBRICA: Camí Fondo del Grao

Teléfono 81.508
CONSIGNACIONES DE VAIXELS
AGENCIA DE DUANES

DESPATX: Gran Via, 12 · Teléfono 14.530

Apartat de Correus núm. 9

VALENCIA

La unió dels nacionalismes peninsulars

L'aliança dels nacionalismes peninsulars és un fet sobre el qual convé insistir, per el seu interès i les possibilitats que inclou i per tal de contrarrestar l'esforç que es fa amb el propòsit manifest de desvirtuar-lo.

Seria d'una candidesa angelical deixar-se guiar per les referències i informacions que la premsa madrilenya propaga, bé per mig dels seus diaris o bé a través de les agències. A Madrid esta coincidència, com tot allò que tendixca a enfortir la posició que ha representat fins ara gairebé exclusivament Catalunya, els ha de semblar abominable i han de posar els mitjos per a que als demés els passe igual. Eixes idees nefandes, que algun dia no molt llunyà eren tingudes com a delicte, aïllades, personificades per Catalunya, són més fàcils de vèncer —no de destruir, però això ni ho pensen— i inclús per el fet de la singularitat —que fa pensar a molts en privilegis (honros privilegi el de sentir la pròpia dignitat)— conciten les famoses antipaties que uns quants babaus vilment explotats per els seus enemics senten contra Catalunya. Recordem totes les oportunitats per a un reconeixement liberal i just de la personalitat dels pobles ibèrics, des de la proclamació del nou règim. L'intent inicial de la República Catalana amb un desig de federalisme peninsular, fon frustrat no sols per les promeses solemnes d'una vera autonomia, sinó principalment perquè el gest de Catalunya no fon seguit arreu d'Espanya i no desvetllà la simpatia deguda. Altrament es pensa, inclús per els que no ho dien, que els catalans no volien més que perturbar. Després, durant la discussió de la Constitució, les energies dels diputats catalans es gastaren en la lluita aferrissada a que els obligà el sentit unitari i imperialista de politics i intel·lectuals, obstinats en perpetuar lo que ingenuament havíem dit tots que eren vicis inherents a la monarquia. Més tard, la discussió de l'Estatut demostrà també que la República no havia canviat la mentalitat de la gent, i gràcies a Sanjurjo el senyor Azanya féu el miracle d'aprovar un Estatut. Vingué encara l'hora d'aplicar-lo i tot-hom ho veu: ni la burocràcia ni els ministres tenen pressa. I ara preguntem: si Catalunya no haguera estat assolida, ¿haurien ocorregut estes coses?

Com a Madrid ho saben que la gran sort per a ells i la desgràcia per a Catalunya i els atres pobles peninsulars és l'haver-se plantejat el cas d'aquella com a únic, és natural que no els faça gens de gràcia que els nacionalistes s'hagen posat d'acord. I és natural que presenten el contacte que es denomina "Gaeuzca" d'una manera tendenciosa per tal de restar-li adhesions en els que ingenuament es deixen caure. Es cert que l'aliança dels moviments nacionalistes ha estat menada per els sectors extrems, però això no vol dir que en les reunions celebrades uns i atres s'hagen esbravat amb crits imaginaris. Les nostres notícies és que els nacionalistes gallecs i bascs han les afirmacions pertinents als seus idearis, és a dir, han recabat el dret a l'auto-determinació que ningun nacionalista o home simplement liberal poden negar. Els nacionalistes bascs, potser per la modalitat pròpia del seu moviment, no

han gaudit de millor tracte a la República que a la Monarquia. Això s'ha de dir perquè va en desprestigi del règim i és una iniquitat. I quan els nacionalistes d'Euzkadi proclamen esta veritat, seria estúpid demanar-los que ho feren amb entusiasme republicà. Hi ha molta gent entre nosatres que no ha sofert persecucions de cap mena i s'ompli la boca de dir —cosa que ens sembla molt bé— que València abans era tractada amb la punta dels peus i ara poc menys que aleshores. I no han sofert, com diem, cap persecució, com la que està templant l'ànima i els músculs del poble basc. Si els passara una mínima part de lo que els ocorre als bascs, hi hauria per a llogar cadires.

El contacte dels bascs, gallecs, valencians i catalans a Barcelona és una victòria de la solidaritat nacionalista, per damunt de les diferenciacions que existixen. El caràcter catòlic que donen els bascs al seu moviment, àdhuc en aquelles manifestacions obreristes més extremes, semblava impossibilitar la unió. Més, tenint en compte el caràcter oposat principalment de l'Esquerra. ¿L'Esquerra amb els nacionalistes bascs? ¡Impossible! I no, l'Esquerra i tota Catalunya s'han sentit al costat dels nacionalistes bascs, reconeixent el dret d'Euzkadi a la seua llibertat i al seu propi govern. Atra cosa hauria estat ignorar els drets de les minories nacionals, no sols quan estes són lingüístiques, sinó quan són també religioses o ètniques. Sobre este punt a molts hòmens del nostre País els caldria estudiar una mica. Els fa molta falta.

Com sobre la constitució de "Gaeuzca" s'ha parlat unes voltes maliciosament i atres amb ignorància, copiem a continuació uns paragrafs de la nota en la qual es dona compte d'aquell contacte:

"Nacionalistes republicans des de molt abans que hom cregués possible la conversió de l'Estat en República, bascos, gallecs i catalans veieren en l'esperit d'aquella data la possibilitat de realització dels nostres ideals.

Dissortadament, l'actuació de certs politics sembla malaguanyar les nostres esperances i avui veiem amb pena com la República, segurament per inèrcia, apareix com si, mancada de força, no pogués apartar-se definitivament dels vells camins fatals d'incomprensió de les realitats nacionals en els quals fracassà la Monarquia."

Després d'insistir sobre este punt acaba la nota:

"La unió actual de bascos, gallecs i catalans representa, doncs, un intent de fer revivre l'autèntic esperit originari de la República i d'enfortir-la amb el respecte als drets i a les personalitats nacionals de Galícia, Euzkadi i Catalunya, que han de ser les sòlides bases en que aquèlla fonamenta la seua permanència, l'obstacle més ferm a tota temptativa de subversió i l'origen d'un nou orde de relacions entre els pobles peninsulars."

Clarament queda determinat, sobre tot en este darrer paragraf, lo que és "Gaeuzca". Els que vullguen entendre-ho que ho entenguen, i els que no es senten amb cor, tenen la nostra compassió.

PERE CARDONA

Franco Tormo

Xapes

Asientos

Taulers de fusta

C. PICASENT, NÚM. 8

Teléfono 12.302

VALENCIA

RESTAURANT

Dels Jardins del Real

Servici permanent des de les 8 del maff

TELEFON 10.647

Confessions d'una col·legiala

Sense que calga una llarga experiència de *Don Juan*, simplement amb l'humil experiència viscuda, o copsada als pròxims alertorns, hom trobaria sempre l'autenticitat psicològica que és el punt de partida de *Confessions d'una col·legiala*.

Hom no podrà mai fitar tota la capacitat d'entrega, d'esvaniment de la personalitat, de renúncia del seny, a què pot arribar la dona enamorada. Quan eixe instint còsmic de l'ànima femenina troba on posar-se, aleshores

gut el cinema ianqui amb tots els prejudicis moralisants i les seues fórmules tècniques i comercials, produint un film desigual, feixuc per incoherent, i insincer. No confiant prou, amb l'exquisida art de Sylvia Sidney, hom ha pensat en afalagar l'espectador-massa amb un luxe i unes escenes que, tot i no creure excessivament en la dignitat intel·lectual de molts col·legis i universitats americanes, em resistix a creure-les autèntiques. I allò que podia haver estat una obra d'una alta vàlua,

Sylvia Sidney

tota defensa s'allunya, totes les moralitats adquirides es fonen, i la dona es lliura a aquella porositat metafísica de que parlava Saint-Simon, tot i donant-se sense reserves —no per sensualitat, sinó per enlluernament— a la integració física.

Patricia és, al costat del terme mig de la femina americana, pura superfície tumultuosa, sobre una buidor íntima, una dona. Amb tot l'apassionament i tota la feblesa de la feminitat autèntica. La seua manca de resistència, la seua fidelitat al record del mite masculí nascut a les entranyes del cor seu, és la veritat humil i quotidiana de tota aquella zona del món femení no marcat encara pel cinisme o per un concepte pseudo-moral no menys abominable.

Tot el que a la història d'esta xicota generosa hom pot trobar de mesquí, de joc brut, de reproable, naix precisament de la seua submissió a allò que la societat considera decent. Solsment quan deixa d'obedir el seu instint amorós per seguir un viure com cal, és quan hom creu trobar al seu obrar quelcom de degradant.

Sobre un tema espiritual així que poguera haver donat una obra de profundes ressonàncies emocionals, ha caï-

s'ha convertit en un film més de *sex-appeal* i de carrincloneria sentimental.

Confessions d'una col·legiala és un Paramount de 1931, dirigit per David Burton i Dudley Murphy, el primer, un dels directors de *Fighting Caravans*; el segon, associat a Marion Gering a *24 hours*. El film que venen de realitzar junts no té cap detall negligit, sobre tot, les llums estan administrades amb una intel·ligència que fa quasi bé creure a la tercera dimensió. Però pensant al film d'ara i a aquells a que han intervingut anteriorment, recordant la labor de Marion Gering, de Maumolian, de Sternberg, de tants atres encara entre els directors de la Paramount, cap preguntar-se, una vegada i cent: ¿On acaba l'art personal dels directors, per a començar la meravellosa artesanía dels tècnics anònims o obscurs?...

E. G. NADAL

València, agost 1933.

Entre dos dijous

La novel·la policiaca és un producte específicament anglès. No vol dir açò que Conan Doyle i Edgard Wallace siguin els màxims exponents de l'ac-

tual literatura insular, menys encara quan ésta passa per uns instants de eclosió magnífica, que la situa al cap del moment literari europeu, però és ben cert que cap gènere ha assolit un major abast al si de la massa.

Esta setmana el cinema ens ha dut un film anglès, *La banda de les perles negres*; un atre d'americà tret d'una obra de l'anglès Ed. Wallace, *L'estàtua venjadora*. Ambdós bastits sobre una intriga policiaca, seguint aquella engrescadora peripècia de *lladres i agutzils* que fera la delícia de la nostra infantesa. Un i atre film no són sinó producció mitjana, però sobre tot *La banda de les perles negres* ens ha fet passar una hora de goig ingenu i hem d'agrair-li-ho.

Abims de passió és un típic sermó ianqui, amb el blasme de la xica atrotinada que es deixa seduir i acaba emmetzinant-se, i el triomf de la verge prudent que reb el seu premi, maridant-se amb milionari. El més estrany d'este film, ben fluixot, certament, és l'haver-se encarregat Jean Harlow del rol de xica prudent, mentres Mae Clarke —a qui estan llançant a perdre— és la seduída. Francament, el posat ingenu no li va a Jean Harlow, una de les figures del cinema americà on el *sex-appeal* pren una de les formes més agresives i menys refinades.

La veu de l'aire, tot i vindre dirigida per Harry Beaumont i acoblar a l'entorn de William Haines, Karen Morley, Magde Evans, Anita Page, Joan Marsh, Jean Hersholt, Neil Hamilton, John Miljan, etc., etc., és un film que passa sense pena ni glòria. Les oficines d'una emisora radiofònica i les aventures entrelaçades dels seus empleats són presentades d'una manera poc aconseguida, amb canvis continus d'ambient i d'incidència. Sembla una pel·lícula feta de retalls amb continuades incidències en el lloc comú. A més a més, hom incorre a l'error de voler treure partit de William Haines a les situacions dramàtiques. Heus ací un actor que conegué una gran popularitat i que s'enfonsa.

Entre les bandes de curt metratge volem enregistrar el nom de *Fantasmes de l'Oest daurat*, curios reportatge de les velles zones auríferes de Nevada, hui exhaurides i mortes.

C.-J. DE B.

València, agost 1933.

Basar Exposició

Carrer Serrans

Secció de 0'95 i objectes de gran utilitat

PERFUMERIA - ALUMINI - ARTICLES DE CAMP I PLATJA

Ferros, Acers, Vigues, Tubos, Màquines, Ferramentes i utilatge Construccions metàl·liques

Fill de MIQUEL MATEU

TELEFONS 13.000 i 13.009 APARTAT 38

Guillem de Castro, 5 al 11 VALENCIA

Lubrificants

— "Standard" — Auto-engràs

— "Ultra" —

Importació directa

J. Porta Bernabé Virués, 2 VALENCIA

Les frases fetes

"Nosatres som valencians, més encara, valencianistes, però sense deixar d'ésser espanyols."

Tan repetida ha estat esta frase que ha esdevingut un lloc comú.

I no és que siga emprada rònegament pel gros públic que no fila massa prim en lo d'emprar frases fetes, ans bé aprofita per a fer afirmacions de valencianisme (?) a molts que han mamprés la tasca d'alçar l'esperit del nostre poble.

Sempre que hem oït o hem llegit esta o pareguda afirmació, ens ha fet l'efecte que es dia una cosa inútil en absolut si volia reflectir amb bona fe el pensament del que la exteriorisava, puix lo contrari palesaria ben clarament la influència castellanista que molts patixen, alguns amb verdader plaer.

Per a nosatres, nacionalistes valencians, és prou l'afirmació de que som valencianistes.

Lo atre, el dir que no deixem d'ésser espanyols, malgrat ésser valencians o valencianistes, val tant com dir que som açò mateix, però sense deixar d'ésser europeus.

I encara si es profundisa una mica, trobarem més lògica, més natural, més de raó esta segona afirmació.

Es evident que si el País Valencià està situat dintre la península ibèrica, la que ensems està inclosa en la part del món dita Europa, açò és, que som un tros d'Europa, per esta raó geogràfica som europeus, com no neguem tampoc que som ibèrics per la mateixa raó geogràfica, però no espanyols.

I diguem que no som espanyols per dos motius: l'un és un cas de dignitat; l'atre és una sèrie de raonaments en virtut dels quals traem la conseqüència de que no hi ha cap raó per a dir-se espanyols.

La Història ens diu amb la rotunditat dels fets, que Espanya és un producte artificial, una cosa sense contingut i sense ànima, fill de l'ambició, del caprici i de la força de les castes dominants que hem patit.

Tots sabem com ha estat feta la tan consabuda *unidad nacional* (atre lloc comú). Casaments entre les castes dominadores de cada nació, sotmissions per dret de conquesta (?), promeses de respecte als furs establerts..., que no s'han complit... En fi, una sèrie de procediments com per a acreditar als seus executors. Açò és Espanya. Es a dir, a este bollitori anomenem Espanya. Han volgut bastir un edifici gran (gran en extensió només, és clar), i no s'han preocupat si els materials per bastir l'edifici tenien la propietat d'amalgamar-se, de fondre's fins formar un sols cos, una verdadera unitat. Pitjor encara, sabien que estos elements eren tan heterogenis que no podien formar un tot uniforme; malgrat açò i confiant que amb la força tot s'aconseguiria, fan cas omís de totes les raons que se'ls oposen i conseqüen, emprant els mitjans que abans hem enumerat, el seu propòsit. Clar que este resultat és aparent només. Es com les decoracions teatrals, que vistes per darrere amostren tota l'artificialitat de la seua construcció. ¿Què hi ha darrere eixa frase *unidad nacional*? Un niu d'odis, de rancúnies, de venjances no acomplertes, de desitjos de redempció, d'ansia de bandejar tot lo foraster imposat que ens ofega. Tot açò hi ha latent en els pobles oprimits que ho estan encara perquè les castes dominants tingueren bona cura d'emprar,

per a rematar la seua obra i poder refermar-la, una de les armes més poderoses per a este fi: la ignorància.

Ella sola ha fet més mal que tots els demés mitjans emprats. La ignorància, que és la ceguera dels pobles, que no els deixa vore com són ells i que no tenen atre remei que creure les descripcions que se'ls fa de les coses i dels fets, falsejant a favor dels dominadors la veritat, i perpetuant l'absurd d'una pàtria espanyola que no existix.

Darrerament, quan la llum de la veritat ha anat disipant les tenebres de la ignorància i s'ha demostrat la existència de les pàtries portuguesa, gallega, basca, catalana, valenciana, etcètera, etc., negada pels assimilistes, llavors han dit que éstes són la *patria chica* (continuen els llocs comuns) i Espanya... lo atre, com si les pàtries foren classificades en petites i grans segons la seua extensió superficial, o com si hagueren pàtries grans i pàtries petites, qualificatiu inadequat, perquè per a tots els patriotes la pàtria més gran és la seua, el que ens palesa que totes les pàtries sense cap distinció són iguals.

En fi, han reconegut, encara que amb prou feina, que hi ha una pàtria o nació, tan se val per al cas, gallega, basca, catalana, valenciana, etc., etc.

Hi ha un principi filosòfic i que és un axioma que fa: "Una cosa no pot ésser i ensems no ésser. Açò és evident i per tant, axiomàtic, incontrovertible, irrefusable.

Doncs bé, si hi ha una pàtria valenciana, no pot ésta al mateix temps ésser part de l'espanyola, perquè havia d'ésser una cosa o l'atra, segons el principi filosòfic dit abans.

Entossudir-se encara en dir-se espanyol revela quan menys inconsciència, puix val tant com donar com a bons tots els procediments emprats per a conseguir la *unidad española*. Ço és, dir-se espanyol és sinònim, en els dominants, de lladre, tirà i perjur, i en els dominats, que a més a més d'acatar a aquells, encara es senten orgullosos d'haver estat desposseïts de les seues llibertats, d'ésser dominats tirànicament, i d'ésser enganyats d'un mode ignominiós i d'ésser negada la seua personalitat, mereixen, com els jueus de les Sagrades Escriptures, un nou Saul, com aquell que habent eixit a cercar uns ases que se li habien perdut, es trobà als jueus que anaven en busca d'un tirà que els regira, i des de llavors deixà de curar dels ases per a regir sers d'inferior condició, puix que sense tindre-la l'abellien.

Si l'imperialisme (en el pitjor sentit del mot) de l'Estat espanyol és l'arququetipus de l'assimilisme, de la tirania, de les impositions per la força, de les promeses no acomplertes, de la ignorància provocada i de la negació de les personalitats, ¿hi ha motiu per a eixa preocupació temàtica de "no deixar d'ésser espanyols", com si açò fóra un honor i com si fóra una qüestió prèvia per a ésser basc, català, valencià, etc.?

Fora, puix, eixe adjectiu, que a més a més és un absurde intolerable.

A la península ibèrica no hi ha sinó portuguesos, gallescs, bascs, castellans, estremenyos, andalusos, aragonesos, catalans i valencians.

PERE QUEROL I FERRANDIS València, agost 1933.

Cinematográfica Nacional Espanyola

S. A.

Segorb, 5 - Teléfono 11.707 - VALENCIA

Lloguer de pel·lícules

SELECCIONS CINÆS

Laboratoris cinematografics Aparells de projecció i sons

Vendadetotamenade materials i accessoris cinematogràfics

ERKO-CINÆS

Fàbrica de conserves de Francesc Taberner alimentícies, embutits i saladures de producte del porc

Especialitat en Cansalada "Canals", gros, mitjà i primet. Quadros de cansalada magra. Papada. Pernils estil "Andorrà", sense pell ni cansalada. Pernils estil "Trévlez" i "Aragó". Espalleteca. Manteca pura de porc.

LA PASIEGA

Esmerada fabricació d'articles fins, com "Mortadella", "Picadet de pernil", "Foiogras", Frito clàssic valencià, Llengües a l'escarlata, "Chicharró Madrid", etc. Pernils en llauces estil "York". Pernils "Bayona".

Avinguda del Port, 169

VALENCIA

Per la unitat del País Valencià

A tot valencià conscient deu preocupar-li d'una manera preferent la unitat del País Valencià. És tan necessari restablir-la de nou, que allò que pugua contribuir-hi s'ha d'acceptar, i allò altre que tendixca a la disgregació actual, s'ha de combatre a peu i a cavall. Sense la unitat del nostre País és tasca inútil pensar en qualsevol sistema d'autonomia, a no ésser aquell tan pintoresc de l'autonomisme administratiu i provincial que varen descobrir els purs deixebles pimarcallians que ostenten càrrecs representatius al partit radical.

Encara que es vulga no es pot negligir el fet de la divisió valenciana. Existeix per als efectes administratius, però també compta i massa per a les coses de l'esperit. Els que pensen des del punt de vista valencianista, de la història, del sentiment i de la llengua, afirmen que la divisió en tres províncies és una cosa artificial. Quin dubte cap! Per què n'hi ha tres i no quatre? Perquè a l'hora de traçar ratlles sobre un mapa es pensà en tres províncies només; però si el caprici haguera indicat un número més elevat o més reduït el tindríem i tots tan contents. Açò de veres. L'existència de les províncies valencianes, com a quelcom distint, individualitzat, no té ningun fonament. Però proveu a desfer-les? Això mai! I des d'este punt de mira són una realitat, una trista realitat que cal superar amb tota la delicadesa possible. Cal no oblidar que els caics polítics — encara en queden, a les ciutats i als pobles — no volen compartir el seu reinat amb cap altre; que els funcionaris fan córrer que si el provincianisme administratiu desapareix, aquelles capitals es voran disminuïdes de categoria i molts valencians pensen que hui tenen una importància que aleshores no tindrien, sense Govern civil, Audiència, etc. És dolorós confessar-ho, però els valencians es senten provincials.

Contra este mal del provincianisme no hi ha més que un remei: desvetllar la consciència de la personalitat valenciana íntegra, des d'un pla més elevat i espiritual que el de les conveniències

i ventatges administratius. El valencià d'Alacant o de Castelló o de València que es senta fill d'una pàtria geogràficament superior a les absurdes demarcacions provincials, i espiritualment una, es vorà lliure de preocupacions absorcionistes, suggerides per els enemics d'aquella pàtria. Encara que es paria per la torça dels tòpics de les províncies germanes, no es tracta de unir-les com a tres entitats distintes, sinó de fer desaparèixer les divisions que els donaven apariències de tals. No són tres "províncies germanes", és un mateix poble, dividit, trossejat capriciosament i envilit en l'acceptació d'este fet. Per això no cap parlar de absorció.

Ferò queda el problema local, extricteament local de les capitals. És que Castelló i Alacant anaven a ser sacrificades a benefici d'un centralisme de la València-ciutat? Això és tornar a empètir les coses, a presentar els mateixos arguments d'abans un poc disfregats. Però a més, és injustificada la temença per quant sempre, sempre, s'ha parlat d'utilitzar el prestigi i la força que tant Castelló com Alacant representen.

Com siga, com es puga, hi ha que partir en totes les manifestacions del valencianisme de la unitat del País Valencià, que no és incompatible amb les varietats del seu territori i de les seues gents, i que no s'identifica amb la idea de València-ciutat, sinó d'un concepte superior i totalitari.

Els valencians d'Alacant, lo mateix que els valencians de Castelló, fan molt bé de sentir-se alacantins i castellonencs, però sense que això presupose diferenciació o personalitat abunda. Ells en tant que castellonencs o alacantins, són tan valencians com els altres.

Respecte a Castelló, o més ben dit, els valencianistes de Castelló, estes consideracions són sobreres. Però respecte Alacant, les creem oportunes ara que comença a manifestar-se allí un moviment valencianista que té totes les nostres simpaties i al que veem molt ben orientat, net de prejuïus i digne de que els demés valencians l'encoratgem.

JOSEP BATALLER

Fent CAMÍ

"¿ESTA ESTO CLARO?"

Quan les coses no es saben o no es poden explicar i queden tènues, els nostres periodistes solen acabar: ¿Està esto claro? Ells mateixos no ho saben, com li passa a *El Pueblo*, i ho pregunten al lector.

Però no està clar, no. Això volgueren ells. Que no quedara cap dubte i que el lector en fóra convençut, per a lo qual es precisa, a més de credulitat i bona fe en aquell, una mica de lògica, de raonament i d'amor a la veritat en el que escriu.

Amb tots estos ingredients, una simple gazetilla quedaria transparent, sense dir-ho.

JA ES VA VORE

L'anònim agressor que tenim a *El Pueblo*, refutant (?) la posició valencianista respecte de Catalunya, ha dit:

"Valencianos, francamente valencianos, y por serlo francamente anticatalanistas y enemigos de todos aquellos que persiguen convertir nuestra región en una prolongación del imperialismo catalán."

Que eren anticatalanistes, això ho verem tots a l'hora de votar l'Estatut, que en res perjudicava a València. Per tant, no cap dir que obraven com a valencians, puix amb l'Estatut de Catalunya teníem l'estímul i el camí obert per al nostre. Es movien més bé com a *terrouistes* i potser dolguts per la sort que l'Estatut els preparava.

HI HA QUE PROVAR-HO

Els valencianistes no estem compromesos amb cap partit polític de fora del País Valencià i no obedim a cap disciplina forastera.

Els radicals (mal anomenats autonomistes) estan inscrits al partit de don Alejandro, tenen representants al Consell Nacional de dit partit i acaten les ordes del jefe.

No obstant, algun radical dels que fan mèrits, ens acusa de dependència a Catalunya. L'acusació no pot ésser més fonamentada.

La primera Colònia Escolar Valencianista

En este aspecte, com en alguns altres, els valencianistes de Castelló van al davant i es fan acreedors als millors elogis.

Actualment tenen ja en funcionament per el jlaç d'un mes la primera Colònia Escolar Valencianista, instal·lada a Sant Pau (Albocàcer), baix la direcció pedagògica del nostre company Carles Salvador.

La Colònia l'organisa la Societat Castellonenca de Cultura, que a més de la tasca persistent del *Butlletí* i de les seues meritòries publicacions, encara dedica el seu esforç a esta obra d'un sentit popular, però molt profitosa i necessària.

La Societat va pensar fa alguns mesos en la conveniència d'organisar una Colònia, iniciativa que venia a completar altres esforços molt lloables realitzats per exèmplars patriotes de Castelló, com eren les escoles de llengua valenciana, a les quals assistixen un bon número de xiquets educats ja en el coneixement i en l'amor de la pàtria valenciana. La idea fon molt ben acollida i secundada immediatament amb alguns oferiments en metàl·lic que serviren d'estímul per a que la Societat Castellonenca de Cultura s'adreçara al Ministeri d'Instrucció sollicitant una subvenció per a tal fi. Donat el prestigi que a tot arreu, a Madrid inclús, té la Societat, no era gens difícil que el Ministeri es decidira a protegir la seua iniciativa. I axí ha estat en efecte. Fa pocs dies va aparèixer a la *Gaceta* la concessió d'una subvenció de tres mil pessetes per a l'Ajuntament de Castelló i d'una altra de quatre mil pessetes per a la Societat Castellonenca de Cultura, les dues per a l'organisció de Colònies Escolars.

Malgrat el retràs en rebre la sub-

venció, la Colònia fon organiscada amb la màxima promptitud. Cal dir que s'ha adquirit tot lo necessari per a instal·lar als vint-i-cinc infants que constituïran la Colònia, amb les majors comoditats i d'acord amb tots els principis moderns. La tria dels infants ha estat feta d'una manera rigurosa, atenant a les seues condicions físiques, a la possibilitat d'influènciació i, naturalment, a les seues necessitats. El lloc a on ha estat portada, Sant Pau, és un dels indrets més a propòsit, i per a la instal·lació de la Colònia, la Societat ha tngut l'ajuda digna de remarcar-se de l'Ajuntament d'Albocàcer.

Com hem dit al principi, de la Direcció de la Colònia està encaregat el mestre Carles Salvador, afortunadament molt millorat en la seua salut, al qui secunden en la seua tasca els mestres valencianistes Soler Godes, Porcar i Boix. No cal dir que l'estada dels infants a la Colònia ha d'influir en la seua formació d'una manera decisiva, com correspon als desitjos dels seus organiscadors i als mitjans posat per a aconseguir-ho.

Hem encaregat als mestres valencianistes que treballen a la Colònia ens envien una informació detallada del seu funcionament i de la vida que porten allí els infants que la componen, car creem del més alt interès que els nostres llegidors, entre els quals es compten en gran número els mestres valencianistes, assistixquen degudament informats a esta primera experiència de valencianiscació de l'infant.

Entre tant enviem la nostra més entusiasta felicitació a la Societat Castellonenca de Cultura i a tots els elements que han fet possible la Colònia o han ajudat amb el seu treball.

La llengua i la Justícia

A Donòstia ha passat un fet que arriba a ésser tràgic. La setmana passada va celebrar-se a l'Audiència la vista d'un procés, els processats del qual són huit vocals d'un Jurat que, per la seua actuació en el judici oral, s'han vist sumariats criminalment.

Els huit vocals encartats formaren el Tribunal popular per a dictar veredictes en el procés seguit contra un nacionalista anomenat Idiàquez, veí de Guetaira, acusat injustament d'haver donat mort, durant una baralla política, a un veí socialista.

Els huit Jurats, naturals de caserius i pobles apartats del tràfic urbà, sense altre vehicle idiomàtic que la llengua euskara, gairebé no coneixien cap paraula en castellà. Es va desenrotllar la prova testifical i passaren els informes en el judici oral del processat Idiàquez. Tot en castellà. Els jutges populars entraren a la sala de deliberacions per a redactar el veredictes. Tothom estava d'acord que el processat seria absolt. El públic, pel desenrotllament de la prova, veia tan clar com el tribunal que la sentència seria favorable al processat. I quina no deuria ésser la sorpresa del tribunal de l'Audiència i del públic, en escoltar que les respostes del Jurat dibuixaven un delictes d'assassinat que implicava vint anys de presidi per Idiàquez!

Però encara més sorprés va quedar el Jurat en adonar-se que Idiàquez era condemnat. Els companys del Jurat volien absoldre l'encartat amb les seues respostes al Tribunal de Dret, però com que no sabien un borrall de caste-

llà varen respondre a l'atzar. En vore la sentència, com a folls es varen posar a cridar explicant les deliberacions tingudes i l'acord de lliurar un veredictes d'inculpabilitat.

I aleshores va succeir que l'Audiència, per mancar el secret de les deliberacions i mútuament explicar-se com volien dictar el veredictes, els va instruir sumari criminal amb la base legal de la llei del Jurat, que castiga la infracció d'esta mena de secrets.

No sabem encara el resultat que ha tingut esta curiosa vista. De moment, per no saber el castellà, tenim un home condemnat injustament a vint anys de presidi i huit hòmens més processats.

El cas de Donòstia és conclouent quant a la necessitat que els processats siguen jutjats en la llengua materna.

CASA CANET
Camises, Corbates, Mitges, Calcetins
Preus baratissims
Bolaeria, núm. 32 València

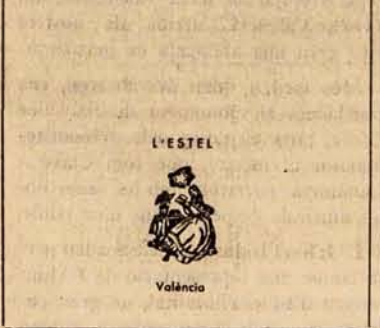
Calladors a ells pesats
Pastadores, cilindres etc.

IMAD
Batedores per a arròs i blat
:- Molins per a arròs :-
- Peladores de cacau -
Teléfono 12.705
Camí de Barcelona, 20 València

Col·lecció l'Estel

F. Mateu i Llopis
C. del Centre de Cultura Valenciana

El País Valencià

N.º 3 Quaderns d'Orientació
Valencianista
PREU 3'50

Fàbrica Llunes
i Cristals

J. Prat
Colón, 7 - Teléfono 17.280
València

La Parisièn
Casa molt assortida en records de València i de la seua Patrona
Verge dels Desamparats
Articles de Toledo
Es recomana als forasters i turistes
Dins del passatge de Ripalda

CALÇATS
RIERA
SUCCESSOR
BLAS CERVIGÓN
LAURIA. NÚM. 3
TELEFON 11562 València

Lubrificants **KUBAN**
Manel Aparici Teléfono 12725
Jorge Juan, 36 València
Demaneulos

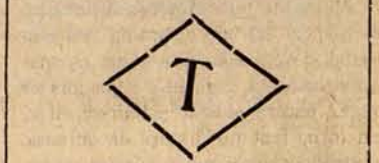
Per al vostre carnet de xòfer o la matrícula de l'automòbil acudiu a
SENET
qui ràpidament vos el despatxará.
Colom, 58 - Teléfono 12345

Papereria BOTEBA

Papers de totes classes. Objectes d'escriptori, dibuix i pintura. Plumes estilogràfiques. Llibres d'escola.
Periodista Azzati, 4 - València

Felip Albiol
Successor: JOAN ALBIOL
Accessoris per a màquines
Corretges : Lubrificants
Ferramentes
SBERRA-CINTA «ELEFANTE»
Bauria, 3 - VALÈNCIA
TELEFON 10907

Camions

DIAMOND

Un chasis per cada ús
De una a dotze tonellades
Concessionaris exclusius per a les províncies de València, Castelló, Alacant, Múrcia, Albacete i Teruel
Autolocomoció
:: Casanova
Pau, núm. 25 - Telef. 11205
VALENCIA

Setmanari valencianista

Direcció i Administració
Nicolau Salmeron, 13Telèfons 17290
i 17299Impremta:
A. Guimerá, 5 (abans Arracapús)

Telèfon 10843

13

ctms.

EL CAMI

Pedagogia

CRITERI D'ADAPTACIÓ

Afermades les qüestions de principi, com a conseqüència de les afirmacions de la primera ponència del Dia del Mestre de la II Setmana Cultural Valenciana, en la segona de les ponències es fixava el criteri a seguir per a l'adaptació a un Estatut del País Valencià autònom de les conclusions fonamentals.

Es declarava que l'ensenyament primari serà gratuït i obligatori; que la llengua espanyola s'ensenyarà en les escoles de terres de llengua valenciana i la valenciana en les escoles de terres de llengua espanyola. Salvem —després de l'afirmació assenyaladíssima del senyor Nicolau Primitiu— el dubte de que en el País Valencià hi hagen en realitat terres de llengua espanyola. D'atra faltà la solució de la ponència és generosa, liberal i comprensiva. Que els mestres d'escoles del País Valencià hauran de conèixer amb la més gran perfecció la llengua valenciana; que a les Universitats, Instituts, Escoles Normals, Escoles de Comerç, etc., hauran càtedres obligatòries de Llengua, Literatura, Geografia i Història valencianes.

Salvat amb elogiosa unanimitat el motiu substancial de les qüestions de principi, semblava que les atres ponències no tindrien oposició formal. Malgrat lo justificat del pronòstic, el dimoni, que mai està quiet —i perdoneu la metàfora— enredrà les coses, suggerint una esmena d'aquelles de contingut punxós —com les roses, boniques d'esguardar i perilloses de collir—, que quasi trenca l'equilibri i ponderació de l'assemblea del Dia del Mestre. L'esmena era afegir a l'apartat primer de la segona de les conclusions de la ponència que l'ensenyament primari serà, a més de com es defenia, laic i coeducatiu.

Enverinades com estan per la passió estes qüestions, no sabem, quan es tractava sobre tot de reivindicacions idiomàtiques, fins a quin punt era delicada i política la presentació de l'esmena de referència.

La taula, amb un criteri ampli i tolerant, va acceptar l'esmena, però no pogué, amb això evitar la polèmica, que desviava les qüestions principals, i malgrat la poca fortuna i ineficàcia intervenció del que contradiu l'esmena —com si fera comèdia— que no mereixia resposta, algú dels signadors es cregué encara obligat a lluir-se en el seu torn, fent un discurs de defensa, sense adonar-se'n que lo que fea no era més que afilar la punxa que feria al mig del cor a molts dels assembleistes de la II Setmana Cultural Valenciana.

Però als fets hi ha que donar-los la transcendència que tenen. Perquè els mestres lluitadors pensadors hagen ret triomfar una esmena que acorda amb les seues idees —més atents al curs de l'assemblea que els mestres confessionals que ara es queixen—, no vol dir que el valencianisme, com a essència, té ja este o l'atre color, és d'esta o l'atra faltà.

L'afirmació de que l'ensenyament primari ha de ser laic i coeducatiu no representa més que el sentir d'aquells valencianistes que presentaren l'esmena i no deu produir, per tant, desafec-

tes ni afebliments en els que pensen d'atra forma. Amb laborar i fer triomfar com ara, per majoria, la tesi contrària, o la de centre, es soluciona tot. La crítica aliada amb l'abstenció és una societat estèril.

A més, no'pergam d'esment que no estem encara, per dissort, estructurant l'Estat Valencià. El dia feliç de la nostra llibertat, en definitiva, pendrem la directriu que ens signen els legítims representants que haurem elegit. Per a llavors, amb civilitat i seny, la força interior que possibilita el triomf de les pròpies idees. Aitant no s'entretengam massa en episodis i anècdotes. Tenim una feina més apremiant. Deslliurar la Patria. Fins a d'este moment gloriol posem per denominador comú de les nostres idees el valencianisme integral. El patriotisme deu superar totes les diferències, per a no ferir-se i per a que no es malogre el triomf. Però el respecte també ha de ser mutu.

INFORMACIONS I COMENTARIS

El senyor Barnés, ministre d'Instrucció Pública, ha parlat d'honorar a Blasco Ibàñez amb la creació d'un atre Institut de Segona Ensenyança, que bona falta ens fa. Les ocasions han d'aprofitar-se i no deixar que l'eufòria esclanguisca. Els parlamentaris valencians deuen negociar, tot seguit, amb l'iniciativa. Saber què és lo que en realitat s'ofereix i què s'ha d'acordar. No fem foc-follets verbalistes. Sigam pràctics i sincers. La sinceritat és una gran virtut per a ser diplomàtic del poble.

En l'Ajuntament de la ciutat sembla mobilisar-se la iniciativa d'un pla de construccions escolars. Quan cada dia els pobles regnicoles estan donant l'exemple i les atres grans ciutats peninsulars bastixen edificis àmplis per a escoles i signen orientacions i projectes, nosatres no fem res; millor dit, l'Ajuntament de la metròpoli del País Valencià es mostra inactiu.

Apressonats per la cingla de ferro del déficit pressupostari, que no es remeia ni evita, tot va mal. Ens concedixen unes escoles i es perden. Es retroben, sobre el paper, i no funcionen.

Com en les nostres crítiques no volem mortificar, sinó estimular, desitgem que ara s'encontre la fórmula salvadora que superant la baixa política amb política de cultura, ens dignifique.

P. ASINS

Fabricació de taulers, xapes i selents en tota classe de fustes

Salvador Vilarrasa

Jesús, S. V. S.
Telèfon núm. 12.221
VALENCIA

Sucursal en Barcelona:
Marqués del Duero, 127
Telèfon núm. 34.359

Un Orfeó

Estos dies passats tinguérem d'hotes de la nostra ciutat als components de la massa coral l'Industrial de Sabadell.

L'entusiasme que porten estos xicots és digne de ser viscut unes hores junt a ells i comprovar el patriotisme que els anima en tot moment. (Són catalans.)

Este grup de cantaires està format totalment per obrers de les distintes fàbriques de Sabadell, que han destinat les hores de descans a portar religiosament per mig de les belles composicions, el sagrat nom de la Patria i l'esperit del seu poble. Són patriotes catalans que teixint dins de la fàbrica entonen un etern himne de pau a la seua llibertat.

L'entusiasme que professen al seu mestre, l'immortal Clavé, és l'estímul més ferm que els porta sens descans a conquerir els constants èxits de les seues actuacions.

Jo he tingut ocasió de parlar amb ells, i tots m'han parlat de la seua història, del seu passat, de lo que és Catalunya i de lo que serà. Tots estos ciutadans conscients saben història de Catalunya; tots saben lo que són, i junt als cànctics romàntics del seu repertori entonen el més espiritual, el més sincer de dins dels seus cors: el cant patriòtic a la llibertat de la seua terra.

Quan esperàvem a l'estació als germans cantaires vaig vore entrar un estandart d'una massa coral. El que el portava parlava en castellà. L'estandart, també escrit en castellà. No hi ha dubte, me fixe bé i, efectivament, era un "Orfeó valenciano". Un to vermell em pujà a la cara al pensar que el tren està apunt d'arribar.

A les cares dels orfeonistes s'adivina l'alegria que experimentaven al vore realitzat el somni de tot un any, al fer definitivament l'excursió de les vacances d'estiu.

Al trepitjar la terra valenciana, un "visca València" arribà als nostres oïts, com una abraçada de germanor.

Més tard, i quan descansaren, ens traslladem al monument de Salvador Giner, puix és desig dels orfeonistes honorar al mestre, que com Clavé a Catalunya, portaren amb les seues notes musicals l'esperit franc d'un poble.

L'Orfeó l'Industrial de Sabadell porta també una representació de l'Ajuntament d'aquella localitat, un gran patriota que amb la veu sincera, entonà un cant a les llibertats del seu poble i dedicà un paragraf magnífic a l'insigne novellista Blasco Ibàñez. (Jo vaig pensar amb la simpatia que té per als catalans el diari que fundà aquell mestre.)

I és que quan un poble té un esperit, ho demostra fàcilment amb el romanticisme patriòtic d'estes agrupacions corals. Es evident, el cant que ix de l'ànima és el millor himne a la llibertat.

¡Ciutadans de Sabadell! Quan torneu a les vostres fàbriques, quan el treball vos rendixca i dediqueu hores de descans al vostre cos, penseu que así a València vos admirem per la vostra abnegació, al portar patriòticament

LA CAIGUDA DEL DICTADOR MACHADO

La trajectòria de Machado a partir de l'any 1924 en que fon proclamat President de la República de Cuba, fins a l'11 del que som, en que ha resignat violentament els poders, demostra atra vegada que sense el lliure joc de la democràcia i del respecte a les minories no marxa, normalment, un país, dins de l'àrea de la nostra civilització. Machado va tindre, com tants atres polítics actuals —de dreta i de esquerra— la idea de que la simplicitat en els procediments, la supressió de l'adversari, l'ús de la força era la millor manera de fer triomfar tot un sistema polític i de servir els interessos del seu propi partit. Machado s'ha equivocat i la lliçó ha estat contundent.

Però si volem judicar exactament els fets, convé recordar unes dades de la seua vida. El 1 de novembre de 1924 és designat per el poble com a President de la República. Tota la campanya electoral la féu a base d'afirmar el seu liberalisme i la visió austera, que estimava indispensable per a l'administració de la cosa pública. Es possessiona del càrrec en 20 de maig de 1925, i l'entusiasme popular es desborda; la multitud cubana vea en ell al salvador. Ell havia promés desenrotllar un triple programa: *aigua, camins, escoles*; governar honestament i retirar-se a l'acabament del seu mandat —quatre anys— sense pretendre una reelecció.

La primera etapa del seu mandat fon irreprouxable. Però quan s'acostà la fi de la seua presidència, voltat de popularitat, cregué que debía anar a la reelecció i després d'haber obtingut la reforma de la Constitució —1928— per tal de que el nou mandat durara sis anys, es presentà de nou candidat a la presidència i triomfà.

Arribem a la segona època del seu govern. Machado topeta amb una oposició que l'ataca de una manera ben dura. S'inicia ademés la crisi econòmica i el poble en bona majoria se li gira d'esquena. Davant els atacs violents dels seus enemics i de les temptatives subversives inaugura una política de represió que arriba a la crueltat. Corre la sang per tota l'Illa, però les oposicions no cedixen. Atemptats personals tenen lloc. Si el President se salva, cauen en canvi alguns dels seus més íntims col·laboradors.

Aleshores Machado tot ho confia a la força i vol suprimir a l'oposició, és a dir, a qualsevol minoria que no respecte la seua ortodòxia. I venen els procediments dictatorials. I a la fi Machado, que mai debía haber pensat en la seua reelecció —en un sistema presidencialista cal anar amb això molt en compte—, cau d'una manera tràgica i desastrosa, després d'una intervenció de l'Exèrcit en la política.

per tot el món els cànctics armoniosos del vostre mestre Clavé.
Canteu, que la vida és curta; i la llibertat no es demana, es conquista.

ALBERT ALCANTARILLA
CARBO

Notes internacionals

Es ben trist l'ideari que hui florix en moltes latituds i que confia en la força com a procediment de govern i aspira, inelegantment, a suprimir l'adversari. Les collectivitats humanes no marxen-bé si no es produix un clima que possibilita la convivència. A la llarga ni són solució els imperis asiàtics convertint als hòmens en esclaus, ni és solució un capgirament tipo Mussolini, tipo Hitler, tipo Stalin.

Es il·lògic pensar, com Largo Caballero, fill legítim de la típica mentalitat de la *mesoia*, que suprimint l'adversari i donant tot el poder i tots els privilegis als membres d'un partit, el seu ideari tromfarà.

Al contrari, els hòmens dignes saben bé que en la tolerància i en el respecte als "heterodoxes" radica quasi sempre el secret del progrés polític dels pobles.

L'uniformisme racial, el polític, el social, el religiós, el cultural, han produït la major part de les vegades la decadència dels països on ha estat aplicat.

LA EXPERIENCIA ROOSEVELT

De totes les dictadures últimament registrades, la que exercix el President nord-americà, en l'ordre econòmic, per la voluntat legal del Senat, és la que concentra l'atenció dels polítics, governants i economistes. Aspirar a dominar la crisi formidable que plana damunt Nordamèrica a base d'economia dirigida, és un experiment ben interessant i que de moment fa suspèndre el judici. Roosevelt, confiant en una burocràcia admirablement preparada, està fent l'aplicació dels procediments socialistes, tot i deixant de banda la vella tradició marxista de la lluita de classes.

El seu experiment, que igual que el rus, topeta amb grans dificultats, ha començat, com remarcava l'economista Xavier Ribó, del que prenim estes dades, a ser objecte de dures crítiques dels mateixos americans. Es Alfred Smith, el candidat que fon a la Presidència en 1928, qui en el setmanari *New Outlook* ha iniciat el atac en serio.

"Personalment —diu Smith— crec en la conveniència que la indústria siga frenada quan esdevé necessari, però refuse de creure com la mà pesant i paralitzadora del Govern va engrapant tots els afers de la nació. Tinc fe en una bona administració pública, però conec els seus límits. Sóc partidari del restabliment de les circumstàncies que han fet possible la direcció dels afers per les individualitats, abans de girar els ulls vers el Govern, perquè complisca esta tasca. Potser hem arribat a un temps en què el Govern haja de administrar totes les coses, però espere que no és així. Jo en negue a vore caure esta terra d'oportunitats en un estat passiu en el qual tots esdevindriem funcionaris, rebellant sota un control polític. Si això es produira, nosatres hauriem venut el nostre dret de naixença nord-americana per un famós "potage" comunista."

Es compartirà el punt de vista de Roosevelt o el dels seus detractors, però l'experiència val la pena seguir-la amb tot l'interès.